

పాత్రలు

భీష్ముడు	—	యన్. టి. రామారావు	దాశరాజు మంత్రి —	బొడ్డుపాటి
అంబ	—	అంజలీదేవి	శకుని —	లంక సత్యం
కర్ణుడు	—	గుమ్మడి	దుశ్శాసనుడు —	జగ్గారావు
నారదుడు	—	రేలంగి	శల్యుడు —	సి. యస్. ఆర్.
కుంతి	—	జి. వరలక్ష్మి	వ్యాసుడు —	ఆకుల నరసింహారావు
దాసరాజుభార్య	—	సూర్యకాంతం	అశ్వత్థామ —	రాజారెడ్డి
గంగ	—	అనూరాధ	ధృతరాష్ట్రుడు —	ఎ. ఎల్. నారాయణ
సత్యవతి	—	సుజాత	విచిత్రవీర్యుడు —	పేకేటి
గాంధారి	—	ఎస్. సత్యవతి	శివుడు —	సత్యనాథరాయణ
శ్రీకృష్ణ	—	హరనాథ్	బ్రహ్మ —	ఉమామహేశ్వరరావు
దుర్యోధనుడు	—	భూతిపాళ	భీముడు —	విశ్వనాథం
శంతనుడు	—	ప్రభాకరరెడ్డి	దృపదరాజు —	మల్లాది
సాంబాడు	—	కాంతారావు	హేమాంగిని —	మీనాకుమారి
పరశురాముడు	—	నాగభూషణం	ధర్మరాజు —	సుబ్రహ్మణ్యం
అర్జునుడు	—	శోభనబాబు	అంబిక —	సుశీల
దాశరాజు	—	ఎ. వి. సుబ్బారావు (సీనియర్)	అంబాలిక —	మల్లేశ్వరి
ద్రోణుడు	—	ఎ. వి. సుబ్బారావు (జూనియర్)	బాలభీష్మ —	ఎ. నాగరాజు
రాజగురువు	—	వంగర	పేదీ భీష్మ —	మాప్తర్ బి.వి.యస్. నాగేశ్వ

భీష్మ - కథా సం గ్రహ ము

బ్రహ్మదేవుని శాపంవల్ల భూలోకంలో జన్మించి భార్య భర్తలైన గంగాదేవి, శంతను మహారాజులకు, వశిష్ట మహర్షి చే శపింప బడిన అష్టవసువులు (ఎనమందుగురు వసువులు) కుమారులై జన్మిస్తారు. ఆవసువులకిచ్చిన మాట ప్రకారం గంగాదేవి, ఆబిడ్డలను పుట్టిన వెంటనే నీటిపాలు చేసి శాప విముక్తుల్ని చేస్తూంటుంది. ఎనిమిదవ వసువైన ప్రభాసుడు గంగాదేవికి అష్టమ పుత్రుడుగా జన్మిస్తాడు. ఆబిడ్డను నీటి పాలు చేయ వద్దని శంతనుడు గంగను అడ్డగిస్తాడు. పెళ్ళికి ముందు చేసిన వాగ్దానం భంగం చేసి తనను అడ్డగించి నందువల్ల శంతనుడ్ని విడిచి, గంగ ఆబిడ్డతో మాయమైపోతుంది. ఆమె ఆ బిడ్డను అల్లారు ముద్దుగా పెంచి, విలువిద్య నేర్చుకోవడానికి పరశురామునికి అప్పగిస్తుంది. గాంగేయుడు పరశురాముని ఆశ్రమంలో విద్యలు నేర్చుకొని పెరిగి పెద్దవాడౌతాడు. ఒక నాడు శంతను మహారాజు వేటకోసం వచ్చి అప్రయత్నంగా పరశురాముని ఆశ్రమంలో గాంగేయునితో ఢీకొని, అతణ్ణి తన కుమారునిగా గంగా పరశురాముల వలన తెలుసుకొని పరమానందతో రాజధానికి తీసుకొని వెళ్ళి యువరాజు పట్టా భిషేకం చేస్తాడు.

ఇలాఉండగా శంతన మహారాజు, దశరాజనే పల్లె వాని కుమార్తె సత్యవతి(యోజనగంధి) ని ప్రేమించి పెళ్ళిచేసు

కోవడానికి సిద్ధపడగా, ఆమె తల్లి, సత్యవతికి పుట్టిన పిల్లవాని కే పట్టం కడతానంటే తప్ప పెళ్ళికి ఒప్పుకో నంటుంది. ఈ సంగతి తెలుసుకొని, గాంగేయుడు, తన తండ్రి కోర్కెను తీర్చడానికి, తనకు గల రాజ్యాధి కారాన్ని వదలుకోవడమే గాక తను వివాహాన్ని కూడా మానుకొని, అజన్మాంతము బ్రహ్మచారిగా ఉంటానని నిండుకొలువులో భీషణమైన ప్రతిజ్ఞ చేసాడు. నాటినుండి “భీష్ము”డని పిలువ బడతాడు.

సత్యవతి శంతనులకు చిత్రాంగద, విచిత్రవీర్యులను ఇద్దరు కొడుకులు పుడతారు. కొంతకాలానికి శంతనుడు, చిత్రాంగదుడు చనిపోతారు. విచిత్ర వీర్యునికి వివాహం చెయ్యడానికి, భీష్ముడు, కాశీరాజు కుమార్తెలు - అంబ, అంబిక, అంబాలికలను, స్వయంవర సభ నుండి తీసుకొని వస్తాడు. వారిలో అంబ సాశ్వడనే రాజకుమారుని ప్రేమించానని చెప్పగా భీష్ముడామెను సాశ్వని వద్దకు పంపివేస్తాడు. కాని సాశ్వడు నిరాకరించడం వల్ల అంబ తిరిగి భీష్ముని వద్దకు వచ్చి తనను పెళ్ళిచేసుకొని, తన బ్రతుకు నవ్వులపాలు కాకుండా కాపాడమని ఎంతో బ్రతిమాలుతుంది. అయినా భీష్ముడు లొంగడు. అంబ భీష్మునిపై పగబట్టి పరశురాముని ఆశ్రయిస్తుంది. పరశురాముడు చెప్పినా మనసు మార్చుకొనక తన వ్రత దీక్షను నిలుపు కొనడానికి, గురువుతో యుద్ధంచేసి

జయం పొందుతాడు. అప్పుడంట ఈశ్వరుని గురించి తపస్సు చేసి, ఈశ్వరానుగ్రహం వల్ల, భీష్ముని సాధించడానికి మళ్ళీ జన్మ మెత్తి, ద్రుపద మహారాజకు కుమార్తెగా పుడుతుంది. నారదుని ఉపదేశంవల్ల ఒక యక్షుని ఆశ్రయించి మగతనం పొంది “శిఖండి” అనే పేరుతో పెరుగుతూంటుంది.

ఈలోగా భీష్ముడు వయోవృద్ధుడౌతాడు. వ్యాస భగవానుని అనుగ్రహం వల్ల అంబిక, అంబాలికలకు పుట్టిన ధృతరాష్ట్ర, పాండురాజులకు దుర్యోధనాదులు, ధర్మరాజులు జన్మిస్తారు. కారవ, పాండవులు ద్రోణాచార్యుని వద్ద అస్త్ర విద్య నేర్చుకొని పెద్దవాళ్ళౌతారు. కారవ పాండవుల అస్త్ర విద్యాపరీక్షా సమయంలో కర్ణుడు రంగంలోనికి వచ్చి, తన విద్యా కాశలం ప్రదర్శించి, అర్జునునితో ద్వంద్వ యుద్ధానికి అనుమతి కోరగా, భీష్ముడు, సూత పుత్రుడని అనుమతించక అవమానిస్తాడు. అప్పుడు దుర్యోధనుడు కర్ణుని అంగరాజుగా చేస్తాడు. ఆనాటినుండి కర్ణ దుర్యోధనులు ప్రాణమిత్రులౌతారు. అది మొదలు కర్ణుడి అండతో దుర్యోధనుడు పాండవులను సాధించడానికి తీవ్రప్రయత్నాలు చేస్తాడు. దుర్యోధనుని కోర్కె ప్రకారం అర్జునుని వద్దనున్న బ్రహ్మస్త్రం తాను సంపాదించ కోరి, మారువేషంలో పరశురాముని ఆశ్రయిస్తాడు. నిజం తెలుసుకున్న పరశురాముడు “అవసరసమయంలో నీవిద్య ఉపయోగపడకుండుగాక” అని కర్ణుని శపి

స్తాడు ఈవిధంగా మోసం చేయబోయిన కర్ణ దుర్యోధనులు తామే మోసపోతారు. అంతటితో ఆగక దుర్యోధనుడు శకుని సహాయంతో ధర్మరాజును మాయ జూదంలో ఓడించి పాండవులను అడవుల పాలుచేస్తాడు. ఈకారవ పక్షంలో ముఖ్యుడుగా ఉన్న కర్ణుడి బలం తగ్గించాలనే తలంపుతో నారదుని ప్రోద్బలంపై ఇంద్రుడు బ్రాహ్మణ రూపంలో వచ్చి కర్ణుడి కవచ కుండలాలు యాచించి తీసుకొని వెళ్ళిపోతాడు. కర్ణుడు మహావతగా పేరు పొందుతాడు.

దైవానుగ్రహంవల్ల పాండవులు అరణ్య, అజాత వాసాలు గడపి, తమ రాజ్యభాగం కోసము కారవ సభకు శ్రీకృష్ణుని రాయబారిగా పంపిస్తారు. కృష్ణరాయబారంకూడా విఫలమౌతుంది. భారత యుద్ధం ప్రారంభమౌతుంది. కారవులు, భీష్ముని సర్వసేనాధిపతి చేస్తారు. పాండవులు దృష్టద్యుమ్నుని సర్వ సేనాధిపతిని చేస్తారు.

యుద్ధ రంగంలో అర్జునుడికి కృష్ణుని గీతోపదేశము, విశ్వరూపం చూపించడం, శిఖండిని ముందుపెట్టి అర్జునుడు భీష్ముని పడగొట్టడం - అర్జునుడు బాణాలతో అంపశయ్యను నిర్మించడం, పాతాళ గంగను తెప్పించి భీష్ముని దాహం తీర్చడం - కర్ణుని పతనం - దుర్యోధనుని పతనం - ఉత్తరాయణ పుణ్యకాలంలో మాఘ శుద్ధ ఏకాదశి నాడు భీష్ముని నిత్యాణం తెరపై చూచి ఆనందించండి.

పాటలు - పద్యములు

పాట 1 పాడినవారు : ఘంటసాల, సుశీల.

శ్లోకం : బ్రహ్మానందం పరమ సుఖదం
 కేవలం జ్ఞానమూర్తిం
 విశ్వాతీతం గగనసదృశం
 తత్త్వమస్యాది లక్ష్యం
 ఏకానిత్యం విమలమచలం
 సర్వధీసాక్షి భూతం
 భావాతీతం త్రిగుణ రహితం
 సద్గురుం తం నమామి

ఓం - ఓం - ఓం - ఓం

ఋషులు, దేవతలు : బ్రహ్మదేవ శుభభాగ్య విధాతా
 పాహి పాహి హే భావాతీతా ||బ్రహ్మ||

గంగ : సిత కమలాసన సృష్టికారణా
 నత జనావనా ఓ చతురానన

జేదకాస్త్ర విజ్ఞాన నిధానా
 సకలలోక సంసేవిత చరణా

ఋషులు, దేవతలు : బ్రహ్మదేవ శుభ భాగ్య విధాతా
 పాహి పాహి హే భావాతీతా ||బ్రహ్మ||

పాట 2 పాడినవారు : ఘంటసాల.

నారదుడు : తెలియగ లేక నీలీలలూ
 కలహము లంటారేల నానటన ||తెలియగ||
 గేవతలైనా వసువులకైనా
 సంతాపమగునూ కాపాలవలన
 పాప నివారణా చూపుము కరుణ ||తెలియగ||

పాట : 3 పాడినవారు : సుశీల.

గంగ : జో జో జోల
 గారాల బాల ||జోజో||

ఆలలమీద తామరలే
ఆందమైన ఉయ్యాల
బోసినోట ఊసులాడి
కేరింతల ఊరించుము

చిరంజీవి చిందులాడ
త్రిలోకాలు నాట్యమాడు
చిన్నారి ఆడేవేళ
కోయిలమ్మ పాడునే
కలకలలాడు మోము
జిలి బిలి పలుకులు
హాయిని గొలుపును
కనులకు విందు చేయు మాబాబు

మాతండ్రి చదివేను మామంచి చదువు
మహిలోన తనసాటి లేరు
ఎ॥ ప్రాయమండే విలువిద్య నేర్చి

॥జోజో॥

పాట 4

॥చిరంజీవి॥

ఎనలేని జగదేక వీరుడౌతాడు
మునుముంగు తనపేరు నిలుపుకుంటాడు
భువిలోన అరుదైన వాడు

॥మాతండ్రి॥

పాడినవారు : జమునారాణి.

సత్యవతి :

హైలో హైలేసా
హంసకదా నా పడవ

॥హైలో॥

ఉయ్యాల లాగినది
ఊగీస లాడినది

హైలో హైలేసా
హంసకదా నా పడవ

ఓహోహై - ఓహోహై
నదిలో నారూపు

నవ నవ లాడినది

మెరిసే ఆందములు

మిల మిల లాడినది

తేయనూ ప్రియూరము

పాడినవి పదే పదే

ఎవరో మారాజూ

ఎదుట నిలిచాడు

ఏవో చూపులతో

సరసకు చేరాడు

మనసే చలించునే

మాయదారి మగాళ్ళకి

॥హ్లాలో॥

॥హ్లాలో॥

నీజన్మాంతము బ్రహ్మచారినయి

నేవింతున్ సదా రాజ్యమున్

పాట 6 పాడినవారు : సుశీల. పి. బి. శ్రీనివాస్

సాళ్ళుడు & అంబ:

అంబ : మనసులోని కోరిక

తెలుసు నీకు ప్రేమిక

సాళ్ళ : మనసులోని కోరిక

తెలుసు ప్రేమమాలిక

అంబ : ప్రియుని పటము పాడుట

వింత వింత వేడుక

సాళ్ళ : పడతి చేతి మహిమవలన

పటము పాడె గీతిక

సాళ్ళ : చెలియ నీగు ప్రేమయే

విలువ లేని కానుక

॥మనసు॥

పద్యం 5

పాడినవారు : ఘంటసాల

భీష్మ : నాజన్మంబు తరింప చేసెద ప్రతిజ్ఞన్

దిక్పతుల్ సాక్షిగా

రాజై ఏలగ నాకుగల్గు నధికారంబున్

విసర్జింతు నీ

రాజీవాక్షి సుతుండు వాని సుతులున్

రాజ్యంబు పాలింపనే

అంబ : మనసుతీర హాయి హాయి

మన సుధా కథానిక

ఇద్దరు : మనసులోని కోరిక

తెలుసు నీకు ప్రేమిక

॥మనసు॥

పాట 7

పాడినవారు : సుశీల.

అంబ : మహాదేవ శంభో

మహేశా గిరిశా

ప్రభో దేవదేవ

మొరాలించి పాలించరాజా

॥మహాదేవ॥

జటాజూటధారి

శివా చంద్రమూర్తి

నిటాలాత్తు నీవే

సదా నాకు రక్ష

ప్రతీకార శక్తి

ప్రసాదించ రాజా

ప్రసన్నమ్మకౌపా

ప్రసన్నమ్మకౌపా

॥మహాదేవ॥

శివోహం శివోహం

శివోహం శివోహం

పద్యం 8

పాడినవారు : ఆకుల.

వ్యాసుడు :

భావిభారతకథ బహురస భరితమ్ము

క్రావ్యమగుచు నివ్య కావ్యమగును

గురుడు తాత హితుడు కురువృద్ధ భీష్ముడే

కాంచు వంశవృద్ధి కన్నులార

పాట 9

పాడినవారు : ఘంటసాల.

నారదుడు :

దురాశచే దుర్యోధనాదులు

ద్రోహమేంతో చేసిన

పాపి జూదరి శకుని వేసిన

పాపి కయ్యో పారిన

॥దురాశ॥

నీతిమాలిన నిండు సభలో
నాతి చీరలు ఒలిచిరే
అన్న మాటకు మానధనులు
అడవి పాలై పోయిరే
అడవి పాలై పోయిరే
తెలియగ లేరే నీలీలలూ
కలహము లంటారేల నానటన

||తెలియగ||

పాట 10 పాడినవారు : జానకి & సుశీల.

రాధ, రుక్మిణి: నీరాధను నేనే
ఎడబాయగ లేనే
వలచీ ఇటు నిలచీ
నిను తలచితి లోలోనే

||నీరాధను||

రుక్మిణి : మాధవా! ఓదేవా!
మాధవా! ఓదేవా!

పద్యం 11 పాడినవారు : పి. బి. శ్రీనివాస్

కృష్ణ : బావా! కర్ణుడె యుద్ధరించునను

విశ్వా సంబుతో గేరుచు
న్నా, వాతండసహాయ కూరు
డయినన్, శాపప్రభావంబునన్
లావుం జేవయు దక్కి తానె
యసువుల్ బాయంగ నున్నాడు నిన్
కావం జాలునే వెర్రిగాని యిక
నైనన్ సంధి కావింపుమా!

పద్యం 12 పాడినవారు : పి. బి. శ్రీనివాస్

కృష్ణ :

సమర మటంచు మీరిటుల చంకలు
గ్రుద్దుట చోద్యమాయె ఆ
సమరమున దకొరణ ప్రజాక్షయ
మెట్టిదో పండు వంటి దే
శముగను భాధలెట్టివొ విచక్షణ
నేయరె వద్దు కూడదీ
సమరము సర్వనాశనము శాశ్వత
సౌఖ్యము కాంతియే సుదీ!

పద్యం 13

పాడినవారు : మాధవపెద్ది

(కవిత్రయ మహాభారతము నుండి)

దుర్యోధన :

ఏమునువారు బంచికొని యేలుట
 గల్గెను పల్కఁగఁడు డిం
 కేమియు వాడి సూదిమొన యించుక
 మోసిన యంత మాత్రయున్
 భూమిని పంచి పాండు నృప పుత్రుల
 కిత్తునె ఎవ్వరైన సుం
 గ్రామమునన్ జయంబు గొని
 రాజ్యము సేయుట నిశ్చయించితిన్.

పద్యం 14

పాడినవారు : పి. బి. శ్రీనివాస్.

కృష్ణ : పోరు నష్టంబు మన భాంధవులకు నెల్ల
 సర్వనాశంబు వలదట్టి జయము మాకు
 గ్రాసవాసాల కేలోటు గలుగకుండ
 విను గ్రామాల నిమ్మ మాకదియె చాలు.

పద్యం 15

పాడినవారు : పి. బి. శ్రీనివాస్.

నన్ను నెవ్వనిగా నెంచినావు మామ
 భయము చెందకు నాకెట్టి బాధ రాదు
 వీర కాదిట్టి వారొక వేపురైన
 అగ్నిపైకేగు మిడుతలే యగుదురధిప!

పద్యం 16

పాడినవారు : పి. బి. శ్రీనివాస్.

కృష్ణ : చేసిన కర్మయే జీవికి చుక్కాని
 కర్ణధారుడ కార్య కారణుండ
 అనుభవించక తీరదా కిర్మ ఫలితంబు
 చావైన బ్రతుకైన సౌఖ్యమైన
 ఆరీతి నేనున్నె వీరల జంపితి
 పేరు మాత్రమె నీది వీరవర్య
 ధర్మంబు తగ్గి అధర్మంబు పెరుగుచో
 నను నేనె సృజించు కొనుచు నుండు
 దుష్టులకు నష్టి శిష్టులకు ఫష్టి కూర్ప
 పుట్టుచుండును యుగ యుగంబునను నేను
 సర్వమును నేనె నాలోని సర్వముండు
 చూడు మిచ్చితి దివ్య చతువును పార్థ!

పద్యం 17

పాడినవారు : ఘంటసాల.

భీష్మ : (భాగవతము నుండి)

కుప్పించి ఎగసిన కుండ లంబుల కొంత

గగన భాగం బెల్ల గప్పి కొనగ

ఉరికి నోర్వక ఉదరంబులోనున్న

జగముల వ్రేగున జగతి కదల

చక్రము చేపట్టి చనుదెంచు రయమున

పైనున్న పచ్చని పటము జార

వమ్మితి నాలావు నగుబాటు నేయకు

మన్నింపుమని క్రీడి మరల తిగువ

కరికి లాఘించు పింగంబు కరణి మెరపి

నేడు భీష్ముని జంపుదు నిన్ను గాతు

విడువు మర్జునా యని నాగు విశిఖవృష్టి

తెరలి చనుదెంచు దేవుండు దిక్కునాకు

పద్యం 18

పాడినవారు : పి. బి. శ్రీనివాస్.

కృష్ణ : పాండవులును కుంతి పండి యుండగ లక్క

యింటికి నిప్పు నంటించు నాడు

శకుని పాచికలతో సంపదలను దోచి

యింతిలో నడవి పట్టించు నాడు

సాధ్య జుట్టును బట్టి సభలోని కీడ్పించి

ప్రీతితో చీరలాల్పించు నాడు

అడవి నున్నను వీరి నుడికించి పీడింప

ఘోష యాత్రకుపూను కొన్న నాడు

ఒక్క బాలుని పదిమంది యోధులకట

పొంచి వంచించి అభిమన్యు గ్రుంచునాడు

నాడు లేనట్టి ధర్మచింతనము నేడు

కొన వచ్చు నే యుద్ధ రంగాన కర్ణ!

పద్యం 19

పాడినవారు : ఘంటసాల.

(మహాభారతము నుండి)

దేవ దేవ జీవాత్మక దేవ వంద్య

శంఖ చక్ర గదా పద్మచారు హస్త

వాసుదేవ త్రివిక్రమ వరద పరమ

పురుష ప్రణుతి యొనర్చెద కరుణ గనుము

టెక్నిషియన్లు

మాటలు	- శ్రీ తాపీ ధర్మారావు నాథులు	మోల్డింగ్	- గోపాల్ పిళ్ళే
పాటలు	- ఆరుద్ర	మేకప్	- పీతాంబరం, హరిబాబు,
తెరానుకరణ	- తాపీ, ఆరుద్ర, కాండిన్య,		నరసింహులు
	బి. ఏ. సుబ్బారావు	జనరల్ మేనేజరు	- బి. సత్యన్నారాయణ
కమెరా	- ఎం. ఎ. రహిమాన్	ప్రాడక్షన్ ఎగ్జిక్యూటివ్	- ఇ. నాగేంద్రారావు
ఆపరేటివ్ కమెరామాన్	- సాంబశివరావు	సుడియోస్	- వాహినీ, విజయా, వీనస్
ఆర్ట్	- వాలి	సహకార దర్శకుడు	- పి. ఆర్. కాండిన్య.
నృత్యం	- వి. జె. శర్మ		
పాటల రికార్డింగ్	- ఎ. కృష్ణశర్మ	— ఆనిస్టెంట్స్ —	
మాటల రికార్డింగు,		సంగీతం	- రాజగోపాల్, కృష్ణన్
రీరికార్డింగు	- పళనిబాబు	కళ	- బి. ప్రకాశరావు
దుస్తులు	బి. నారాయణమూర్తి	కమెరా	- యోగానంద్, బాబు
ఎడిటింగ్	- కె. ఏ. మార్తాండ్	సౌండ్	- చంద్ర, రాజామణి
ప్రింట్	- సత్య (జైహింద్ స్టూడియో)	ఎడిటింగ్	- వి. జగదీష్
పబ్లిసిటీ	- టి. వి. యస్. శర్మ	దుస్తులు	- నెల్వరాజ్, వెంకయ్య, జానకిశాం
నెటింగ్ మాస్టర్లు	- కుప్పస్వామి నాథులు,	ప్రాడక్షన్	- ఎస్. రంగారావు
	నీలకంఠన్, శ్రీనివాసన్	నిర్మాత - దర్శకుడు.	సంగీతం
బాగ్మిండ్ పెయింటింగ్	- జయరామరెడ్డి		

బి. ఏ. సుబ్బారావు యస్. రాజేశ్వరరావు